

Valtiovarainministeriö
Vero-osasto
PL 28
00233 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntönnne

luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tulotietojärjestelmästä ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on 9.6.2017 pyytänyt Suomen Kuntaliitolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä tulotietojärjestelmästä ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Kuntaliitto pitää erittäin hyvänä kehityksenä keskitetyn tulotietojärjestelmän perustamista. Kunnat ovat jo pitkään toivoneet ja edistäneet sitä, että kuntalaisten tulotiedot olisivat saatavissa mahdollisimman ajantasaisina yksinkertaisen käyttöliittymän kautta esimerkiksi etuuksia ja asiakasmaksuja määrätessä. Lisäksi tulotietojärjestelmä edesauttaa hallinnollisen taakan keventämistä myös tulojen ilmoittamisen osalta ja on osaltaan edistämässä harmaan talouden torjuntaa ja siten turvaamassa myös kuntasektorin verotuloja tulevaisuudessa.

Jotta lakiesityksen tavoitteisiin voidaan päästä, niin näkemyksemme hallinnollisen taakan vähentäminen kuntasektorilla ja muilla toimijoilla edellyttää joitakin muutoksia esitykseen ja eri toimenpiteiden koordinoimista keskenään.

Esitämme täydentävien tietojen toimittamisen jäävän vapaaehtoiseksi ainoastaan pienimpien toimijoiden osalta. Lisäksi katsomme, että hallinnollisen taakan keventämisen kannalta keskeistä on varmistua siitä ettei erinäisiä tietoja kerätä eri tahoilta (esimerkiksi kunnilta ja kuntayhtymiltä) moneen otteeseen vaan, että tulorekisterin tiedot ovat sillä tasolla, että esimerkiksi Tilastokeskus voi käyttää niitä tilastotoiminnassaan ilman erillisiä tietopyyntöjä muilta toimijoilta.

Tulorekisterin jatkokehittämisen kannalta pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmään nimetään edustaja luonnoksessa mainittujen tahojen lisäksi kuntasektorilta, joka tuottaa merkittävän määrän rekisterin tietosisällöstä ja on myös tietojen merkittävä käyttäjä.

Täydentävien tietojen toimittaminen vapaaehtoiseksi vain pienimmille toimijoille

Kuntaliitto on hankkeen aikana tuonut esille eri yhteyksissä, että luonnoksessa pakollisena esitetyt ilmoitettavat tiedot eivät riitä kattamaan kuntasektorin tietotarpeita tietojen käyttäjänä, vaan kunnat tulevat tarvitsemaan useissa tapauksissa myös ns. täydentäviä tietoja joiden ilmoittaminen jää luonnoksen perusteella vapaaehtoiseksi. Luonnoksen perusteella kuitenkin noin 80 % työnantajista, jotka edustavat vieläkin suurempaa osuutta tulonsaajista, olisi valmius toimittaa kyseiset tiedot pakollisten tietojen lisäksi. Näiden tietojen saaminen tulorekisteriin on avainasemassa siinä, että uudistuksella saadaan vähennettyä kyseisten tietojen selvittelystä ja hankkimisesta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa kunnissa ja muiden viranomaisten taholla.

Tietojen ilmoittamisen vapaaehtoisuutta perustellaan ilmoitusvelvollisuuden aiheuttamalla kohtuuttomalla hallinnollisella taakalla, joka koituisi pienyrityksille ja työnantajina toimivien kotitalouksille. Perustelu on ymmärrettävä, mutta mahdollistaisi myös tietojen toimittamisen säätämisen pakolliseksi esimerkiksi tietyn työntekijämäärän ylittäviltä työnantajilta.

Esitämmekin, että täydentävienkin tietojen osalta tietojen ilmoittaminen säädettäisiin pakolliseksi, kun ilmoittajan työntekijämäärä ylittää 10 henkilöä. Tällä vältettäisiin pienimpiin yrityksiin kohdistuvan hallinnollisen taakan kohtuuton kasvu, mutta mahdollistettaisiin tietojen käyttäjille ja tietojen ilmoittaville toimijoille hallinnollisen taakan keveneminen.

Jos täydentäviä tietojen osalta toimittaminen jää kuitenkin vapaaehtoiseksi, niin tulee ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimiin sen varmistamiseksi, että täydentäviä tietoja toimitetaan mahdollisimman laajasti heti järjestelmän käyttöönotosta alkaen.

Hallinnollisen taakan keventäminen ja eri uudistusten koordinointi keskenään

Tulotietojärjestelmä esitetään korvaavan vuosi-ilmoitustiedot. Tietojen yhtenä keskeisenä käyttäjänä mainitaan Tilastokeskus. Kunnat toimittavat huomattavat määrät tietoja Tilastokeskukselle vuosittain muun muassa kuntien talous- ja toimintatilastoa sekä palkkatilastoja varten. Tulotietojärjestelmä yhtenä tavoitteena on tarjota ajantasainen tietovarasto kansalaisten ansiotuloista eri viranomaisten käyttöön.

Hallinnollisen taakan keventämisen kannalta tarkoituksenmukaista olisi siten, että tulotietoja ilmoitettaisiin vain yhteen paikkaan ja vain yhden kerran eri käyttötarkoituksiin soveltuvalla mahdollisimman kattavalla sisällöllä. Tämä varmistettaisiin laajentamalla ilmoitettavaa tietosäilytystä siten, että tietoja voitaisiin käyttää sellaisenaan esimerkiksi kattavaan tilastointiin (mm. ammattinimikkeiden mukaanotto) sekä muuttamalla edellä mainitulla tavalla osa nyt vapaaehtoisiksi linjatuista tiedoista pakollisiksi jolloin etuus- ja asiakasmaksuja määrätessä tiedot olisi mahdollisimman kattavasti saatavissa suoraan rekisteristä.

Valtiovarainministeriö koordinoi myös rakenteilla olevan järjestelmän, kuntatalouden tietopalvelun, kehittämistä. Palvelun on tarkoitus tarjota kuntatalouden tilinpäätös-, käyttötalous- ja tunnuslukuja. Järjestelmän käyttöönoton jälkeen tiedot ovat saatavissa avoimen tiedon rajapinnasta ja tarkoituksena on, että käyttöönoton jälkeen kunnat eivät toimita kyseisiä tietoja erikseen esimerkiksi valtion laitoksille. Koordinoimalla uudistuksia keskenään ja varmistamalla, että tiedot kulkevat järjestelmien välillä voidaan keventää julkisen sektorin hallinnollista taakkaa.

Tietojärjestelmät ja tiedonsiirto sekä kustannusten huomiointi kuntien rahoituksessa

Yksi keskeinen huoli uudistuksen osalta liittyy tietojärjestelmiin ja tiedonsiirtoon. Esityksen perusteella vaikuttaa siltä, että esitetyt muutokset pakottavat kuntia päivittämään tietojärjestelmiään. Tämän on arvioitu aiheuttavan kohtuullisen suuria kertaluonteisia kustannuksia kuntasektorille.

Jo tällä hetkellä on käynnissä useita valtion taholta tulevia järjestelmä uudistushankkeita, jotka vaikuttavat kuntiin. Hankkeita ja niihin liittyviä muutoksia tulisi koordinoita keskenään ja niiden aiheuttamat kustannukset huomioida kuntien rahoituksessa

Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmän kokoonpano

Luonnoksen 20 §:ssä esitetään säädettäväksi Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmästä, joka käsittelee tulotietojärjestelmän kehittämissuuntia ja muun muassa suoritusten maksajien, tiedon käyttäjien ja tulorekisteriyksikön välistä yhteistyötä. Luonnoksessa on esitetty, että yhteistyöryhmän jäsenet nimittää Valtiovarainministeriö Verohallinnon esityksestä ja, että jäsenistä yhden tulee olla Verohallinnon, yhden Kansaneläkelaitoksen ja yhden eläketurvakeskuksen nimeämä. Lisäksi yhden jäsenen tulisi edustaa tulonsaajia ja yhden suorituksen maksajia. Muilta osin ryhmän jäsenistön nimeäminen jäisi käytännössä siis Verohallinnon esityksen varaan.

Yhteistyöryhmä käsittelee luonnoksen mukaan myös muita tietojen käyttäjien ja tehtäviä ja toimintoja, jotka voivat vaikuttaa esimerkiksi tulorekisteriin talletettaviin tietoihin. Ottaen huomioon kuntasektorin merkittävän roolin tietojen tuottajana (noin 420.000 työntekijää) sekä tietojen käyttäjänä etuuksia ja asumismaksuja päätettäessä pidämme välttämättömänä, että yhteistyöryhmän kokoonpanosta säädettäessä vähintään yhden jäsenistä tulee olla kuntasektorin nimeämä. Ehdotamme, että kuntien edustajan nimeäisi kaikkien kuntien yhteistyöjärjestö Suomen Kuntaliitto ry, johon myös KT kuntatyöntantajat kuuluu.

Muilta osin Kuntaliitolla ei ole luonnokseen huomautettavaa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jukka Hakola
Kehittämispäällikkö, Verotus